

Refleksjoner under sommerens sejlur, 2026

De to i den gule båd

Det er efterhånden mange år siden vi havde en plads ved siden af et bemærkelsesværdigt ældre ægtepar. Det var før vi fik sejlererfaring, og jeg husker deres lille gule båd med en fem hestes påhængsmotor som et bevis på, at udstyret ikke nødvendigvis skal være stort, avanceret og dyrt for at lægge fra land. I kahytten havde de et par madrasser i stævnen og

Klar til afgang fra Nykøbing

midtskibs en bänk og et bord. Det var hvad man kunne se udefra. Men der var sikkert stuveplads og hylder og måske en lille håndvask nedenfor trappen, men noget egentlig pantry var der ikke tale om.

Alligevel tog de på lange ferier. Og jeg tænkte, at det ku' vi vel også gøre engang?

Man sagde, at de tilhørte en eller anden sekt. Det er nemmest at forklare sin afstandtagen på den måde. Skal folk absolut være

anderledes – og det skulle de åbenbart – er det bedst i en af de større byer, hvor den kulturelle mangfoldighed er normen. Det

For foden af Sønderbjerg findes der strandkål. De anlæg der er til blomster smager fantastisk, og det er sundt. Man skal bare altid huske at lade mindst en blomsterstand være i fred, ellers kan den lækre plante ikke sprede sine frø til næste års vækst.

var ikke meget de blandede sig med andre. De hilste venligt når vi mødtes, men holdt sig ellers for sig selv. Med deres særegne instinktive rytme og udtryksløse ansigter supplerede de hinanden i arbejdet på at gøre båden klar til turen. De talte lavmælt og afslørede ingen hensigt.

Og hvad ved jeg ellers om dem? Ingenting! Men de er blevet som et billede på væggen, der fortæller en historie, som jeg hæfter brudstykker af vores eget liv op på; nu er det os der sejler den mindste og simpleste båd. Og her hører sammenligningen sikkert også op. Selv om man ikke kunne se eller mærke det på dem, kunne det let tænkes, at de havde det som vi har det i dag? I så fald ikke noget ringe liv.

Dem vender jeg tilbage til senere.

En længere kold tur mod Anholt

Det er begyndt at blæse lidt op, og det styrtregner under kulsorte skyer, der har kurs mod øen. Og sådan vil det være nogle dage endnu. Ellers skal jeg love for, at vi har haft vejret

med os. På vejen hertil var det koldt. Da vi onsdag d. 6. maj sejlede ud af havnen i Aalborg, for at få broerne op kl. 5.00, var det som at sidde i et kølerum. Der var vindstille, og senere da solen hævede sig i øst, stod sørøgen omkring os og bød morgendagen trods med sin isnende kulde. Efter kulkraftværket kom der lidt medvind og medstrøm. Og sådan gik det, det meste af vejen til Anholt, med let motorkraft og genuaen som spiler.

Medvind og solskin kan noget på denne tid af året. Specielt når man sidder i åbent cockpit. Kirsten frøs lidt, og måtte af og til ned i kahytten for at få varmen. Jeg havde været så forudseende at tage min lodne sparkedragt inderst på kroppen, den, som jeg engang brugte som underbeklædning i dykker-dragten. Sådan

blev min udfordring løst. Alma havde ganske andre problemer og var nok den, der havde det værst. Den sidste time var hun

meget urolig; dønningerne var kommet på tværs af sejlretningen og søsygetabletten virkede ikke længere beroligende nok. Den slags sætter gang i maven, og hun var da heller ikke længe om at besørge efter landgang.

Elleve timer er lige i overkanten. Mange har, som os, deres hund med; uanset hvorfra man kommer er der langt herud. Derfor er det ikke bare os som styrter op på stranden med en tissetrængende hund.

Udsigt mod vest ind over "Ørkenen" fra Anholt Fyr

Fyret

Jeg har gået ud til fyret et utal af gange, men aldrig være oppe i det. Men netop om lørdagen efter vores ankomst havde ”Anholts fyrs Venner” åbnet det for publikum. Bortset fra nogle unge mennesker der havde lejet Fyrgården – og som derfor havde den dertilhørende Land Rover – må alle besøgende gå derud. Afhængig af hvorfra på øen man kommer, er der mellem 9 og 11 km, og det er mange steder i blødt sand og grus, så det kræver lidt... Alligevel skønner jeg, at 15 – 20 mennesker fandt vejen ud til det 42 meter høje tårn på deres gåben.

Fyrgården

Oprindeligt er fyret opført efter kongelig forordning i 1561. Det første var et ”pandefyr” – en slags bålgrube – hvor man

afbrændte træ. I 1572 blev der opstillet et såkaldt papegøjefyr, ...”en konstruktion, hvis detaljer ikke har overlevet til i dag”, som det hedder..??? Det blev i 1580 erstattet af et tårn der først fyrede med tran og herefter med kul, før man i 1629 landede på et vippefy, som det vi kender fra Skagen. Det nuværende fyrtårn var kulfyret fra 1788, indtil Fyr- og Vagervæsenet installerede et lampefy med 19 spejle i 1836. Først i 1842 fik fyret roterende lys, og da det i 1881 blev bygget på til den nuværende højde lavede man plads til et roterende linsesystem. Lyskilden skiftede fra olie til petroleum og senere til gas. Først i 1997 fik fyret elektrisk lys.

På vandring til Nordbjerg

I dag er der opstillet solceller med batteri, og fyret lyser kun til skue for lystsejlere. End ikke Fyrgården har elektrisk lys. Her må man bo i olielampens romantiske skær og med gruekedel og brændeovn til varmt vand og varmen. Hertil kommer en ringe - til ikke eksisterende - internetforbindelse. Det er en væsentlig del af charmen, og gården er efter sigende lejet ud det meste af sommeren.

Veterantræ

Fra gammel tid boede der mange mennesker på Fyrgården. I udgangspunktet var der en fyrmester, en fyrassistent og en fyrpasser. Alle tre havde de deres familie med, en karl til at gå til hånde og en lærer til børnene. Et helt lille samfund der langt hen ad vejen var selvforsynende med fiskeri, jagt, urtehave,

indsamling af vraggods, en hest og måske et par køer. Herude var der langt til alt, og det var som sådan en meget særpræget arbejdsplads.

Som de to gamle

Som dem i den gule båd, sidder vi i kahytten når det stormer og regner. Foråret er sent på den, eller også er vi tidligt ude? Egen er endnu ikke sprunget ud, og kulden hænger i den uisolerede båd natten igennem. Vi bruger en hel del strøm for at holde varmen, så, jo, vi er kommet lidt tidlig afsted.

De to i den gule sejlede først i højsæsonen. Jeg gad vide hvad de havde lavet i deres liv? Jeg ved heller ikke hvad de hed og hvor de boede, eller for den sags skyld hvad de troede på.

Hvad kommer det også sagen ved? Vi sidder her og skutter os, som de to i den gule sikkert gjorde. På hver vores måde. Vi skriver, læser, strikker og keder os. Selv pensionister kan have behov for at komme ned i gear. Sådan er vi ikke så forskellige, bortset fra at de to i den gule aldrig havde antydning af stress over sig.

Den døde pukkelhval ved det første strandingssted. Læg mærke til den lange hvide luffe som er karakteristisk for pukkelhvaler.

Den døde pukkelhval

Rygtet kom først fra en kunde henne hos købmanden. ”Den er drevet i land henne ved Flakket”, sagde han. ”Mindst 8 meter lang!”

Min første tanke var, at det sikkert var den samme som en rig tysker brugte en million på at bugsere op til Nordsøen. ”Timmy”, blev den kaldt. Biologerne havde advaret og påpeget det gigantiske spild af penge; den har lagt sig til at dø, og det er som at køre en døende fra hospice ud i en skov.

Her har vind og strøm drevet den længere mod øst, og tættere på land.

Sidst på dagen gik Kirsten og jeg derhen. Det var rigtigt nok en pukkelhval, og den havde været død et stykke tid. Allerede dagen efter havde de store havmåger fået hul på den. ”En stor bøf”, som nogen bemærkede og i sandhed føde til mange dage.

På Facebook-siden ”Opslagstavlen Anholt” flød det over med tårer og hjertesuk. Dyrene har deres tilhængere blandt mennesker. En tilskuer havde sat sig i skrædderstilling på stranden med håndfladerne opad hvilende på hver sit lår, mens hun i afmagt så ud på hvalen. Vi andre stod med kikkert eller zoomede ind med kameraet for at få et godt billede. Hver med vores tanker og følelser.

Festmåltid for havmåger

Vi har på mange måder et mærkeligt udelt forhold til dyr. Vi kategoriserer dem som søde dyr, grimme dyr, generende dyr, skadedyr, nyttedyr, kæledyr, produktionsdyr og hvad vi ellers kan finde på at betegne dem som.

Her på Anholt er der hverken ulve eller ræve. Men et dødt rådyr er en fest for fugle og insekter.

Kun *produktionsdyrene* har undtagelser, som ifølge landbruget er nødvendig, hvis det skal være rentabelt. Ganske vist kan dyrevelfærdsloven ikke få liv i en død hval. Men med politisk vilje kunne loven skabe velfærd for millioner af grise, kyllinger og køer for i et mindste at få proportionerne på plads. Den døde hval *havde* måske levet længere, hvis ikke vi mennesker ødelagde havet med plastik, kvælstof, kemikalier og trawl.

Men den tæller også kun med som en tone i det mangfoldige følelsesregister, fordi den er skyllet op på stranden og bliver symbol på den tankeløshed, der ødelægger naturen.

Det, der sker under havoverfladen, kan vi ikke se. Men vi kunne måske forestille os det? Hvordan vil det måske se ud på land, hvis vi indfangede råvildt med bundtrawl? På kryds og på tværs, år efter år, for bagefter at køre alskens affald ud på slæbesporene med møgspreder?

Jeg har ingen anelse om hvorfor pukkelhvalen er død, men det forekommer mig, at der de seneste år er skyllet en del hvaler op på de danske strande. Det forholder jeg mig til, og gør mine tanker derom.

Flere steder i byen udtrykkes der sympati for palæstinenserne... og fred i verden.

Mens regndråberne larmer på dæk og kaleche.

Vi havde gemt ”Ude for uden” af Niels Krause-Kjær til regnvejrstage. Vi fik den i fødselsdagsgave sammen med ”Ædt af havet” *Stormfloden 1825*, af Johanne Pontoppidan Tuxen og Anders Rye Skjold Jensen.

”Ude for uden” kommer påfaldende tæt på min opvækst på landet og den udvikling landbruget har været igennem. Jeg genkender min far og til dels også min mor. Han var venstremand og så landbruget som grundpillen i landets økonomi. I dag er det ret beset en underskudsforretning som kun storbønderne scorer kassen på gennem gigantiske skattebetalte tilskud.

Midt i naturen - mellem Nordbjerg og Sønderbjerg - har en anholter etableret hønsefarm. Oprindeligt havde hver husstand en marklod som en del af deres eksistensgrundlag.

Men han var forblændet af tanken til det sidste. Jeg husker han få år inden sin død med stolthed sagde, at han altid havde klaret sig selv og aldrig fået en krone af det offentlige. Da det var med slet skjult hentydning til *min* opfattelse af et rigtig velfærdssamfund, kunne jeg ikke dy mig for at minde ham om den støtte landbruget havde fået, både før og efter vi kom i EF.

Siden talte vi ikke mere om det begreb. Velfærd var ikke noget han forholdt sig til. Velstand er, hvad partiet gik ind for, mens det andet var et udtryk for blødsødenhed over for folk, der ikke havde lært at klare sig selv.

Den form for stolthed gengiver Krause-Kjær med en enestående præcision. En patriark der var dygtig til sit arbejde og med en søn, der ønskede at gå i sin fars fodspor.

Som i mit hjem var det konen der var ”blødsøden” dog med den forskel, at det i ”Ude for uden” var hende der til sidst havde modet til at tænke en selvstændig tanke. Begge havde de en dybfølt empati for de svageste og slusede velfærd ind ad bagdøren. Selv var jeg stærkt højreorienteret indtil jeg flyttede hjemmefra. Her adskiller jeg mig fra sønnen i romanen, der videreførte faderens cementerede opfattelse af natur, vækst og velfærd.

Det er en helt igennem velskrevet roman der fortjener den pris den har fået. Kirsten, der ikke er fra landet, var lige så begejstret. Den var svær at lægge fra sig, og begge læste vi den stort set i én stor mundfuld.

”Ædt af havet” er en beretning om stormfloden i 1825, hvor Vesterhavet brød gennem tangen og slog hul ind til Limfjorden. Forinden havde havet gennem flere år udslettet 9 små fiskerbyer, og bogen beretter om hvordan fattige fiskere måtte klare de mange angreb som betød, at de hele tiden måtte flytte. Det var med den baggrund Hans Kirk skrev Fiskerne. Livet ved Vesterhavet var fysisk hårdt og farligt, og hele tiden var der familier der pillede stokværket til bindingsværkshusene ned, for at tage det med sig længere ind i land for at genetablere sig.

Med gennembruddet i 1825 åd havet også Limfjorden. Allerede ved Agger var fjorden fersk for herefter at blive mere brak og til sidst salt igen for enden af Langerak ud til Kattegat. Pludselig var det ikke længere en fjord, men et sund. Det ændrede selv sagt livsgrundlaget for de fiskearter der tidligere var til stede, og i ét hug det fjordfiskerne levede af.

Det skal alt sammen ses i lyset af en fattigdom, vi ikke kan forestille os i dag. Folk sultede og frøs om vinteren, og man kunne ikke bare uden videre flytte et andet sted hen.

Det er en helt igennem både illustrativ og læseværdig beretning, der tager os med på en rejse, hvor vinden og havet gjorde det til kamp mellem liv og død, og som sætter subsistensløshed i perspektiv.

På Anholt er lysforureningen på et minimum, og er derfor kommet på en fin "Dark Sky" - liste.

Generende dyr

Alle kender flåten og ved at dens bid kan overføre borrelia-bakterien og – visse steder i landet – TBE-virus. Der er blevet mange af dem, specielt der hvor vi har mange hjorte og råvildt. Her på Anholt er der rigtig mange rådyr. De går og græsser alle vegne – også nede i byen – men mest i det skovklædte ”bjerge” og lavlandet imellem.

Her er der vidunderlige stier hvor man kan gå og nyde den unikke natur. Sammen med Alma der har vist sig som en flåtmagnet! Mellem tredive og halvtreds af disse blodhungrende leddyr af både små nymfer og store voksne må hver gang pilles af hunden, for ikke at få dem med ned i kahytten.

Så mange synes jeg ikke, jeg kan huske fra de forrige ophold på øen. Der har jo altid været mange rådyr og harer. Men i år er den helt gal, og Kirsten kan ikke fordrage det, for de sætter sig på hende, og hun er før blevet bidt. Altså et generende dyr!

Jeg går som regel fri, og i går talte jeg med en anden sejler med hund, der ikke havde problemer. ”Der var blot en tre- fire stykker”, sagde han, og pegede på Tulle der stod og logrede med halen.

Måske er de selektive i deres valg af værter?

Det regner igen

Vi har nu været her i fjorten dage. Egen er begyndt at springe ud og den strandede hval *er* sgu den ”Timmy” som en rigmand forsøgte at redde med sine mange penge.

Øen har de seneste dage været hærget af TV-optagelser. Man siger, det er til BBC og til tysk fjernsyn. De ligger og kører rundt i to små el-golfkøretøjer, der kan lejes hos ”Casablanca”. Det er skam fine forhold for det tilrejsende kamerahold. Men jeg så godt, da de skulle gennem det bløde sand ned til stranden for at filme ”Timmy”, hvordan de små hjul måtte opgive og overlade de tobenede opgaven som pakæsler til deres tunge udstyr.

Som tiden er gået, bliver den strandede pukkelhval mere og mere oppustet.

Tungt og stationært! For det viste sig, at ”Timmy” skulle live-streames til en tysk TV-kanal, så dyrevenner i tyskernes land kan se den ligge og vugge i strandkanten, mens den svulmer mere og mere i sommervarmen. Foreløbig har de to kamerafolk haft vagtskifte på sandklitten i over en uge.

Tekst på mindepladen:

*Stand op du travle vandringsmand
og dvæl en stund ved dette anker.*

*"Mig bragte fiskerne på land, jeg
vækker sikkert dystre tanker".*

*"Jeg droppet blev en uvejrsnat, da storm
jog over Kattegat,*

*jeg skib og mandskab skulle redde
og bed mig fast i dybet nede.*

*"Jeg gjorde mit bedste, men kettingen
sprang,*

tre favne der kun blev tilbage

*og mandskabet oppe i regningen hang
så endte et skib sine dage.*

*De angstfyldtes råb blandt søfugles
skrig,*

*og stranden belagt med de druknedes
lig.*

*Så mangen stolt skude ved Anholt's kyst
endte,*

*og hensmuldrer langsomt på bunden i
dag,*

*til minde om disse, jeg dette vil prente
fra min ensomme vandring fra vrage til
vrag. (Dykkeren)*

Stokankeret blev optaget af MASCOT
1957. Stokankeret ligger her til minde
om sejskibenes storhedstid, og de
mange søfolk, der er forlist på Anholt.

Velstandens demokratiske udfordring

Keir Starmer fik i begyndelsen af måneden en vælgerlissing, der formentlig vil give ham og Labour en varig tinnitus, hvis ikke han og partiet skyndsomst vender tilbage til rødderne. Vælgerne havde forventet, at UK fik rettet op på den enorme ulighed, som De Konservative havde skabt. Men Labour tør åbenbart ikke beskatte de enorme formuer, som eliten har raget til sig.

Intet under, at det skaber frustrationer. Og med det kastede vælgerne i Wales og Skotland sig i armene på Nigel Farages.

Ligner det noget vi kender?

Det første man kommer til at tænke på er Trump i USA. Han ville aldrig have vundet præsidentvalget, hvis Demokraterne havde fundet sammen om en troværdig kandidat, der kunne sende en knytnæve ind i den frustration, som uligheden har skabt i USA.

Under Anden Verdenskrig byggede tyskerne en vindmølle til at lave strøm med ude ved fyrgården.

Det samme er ret beset ved at ske i Danmark. Det var socialdemokratismen, der stod i spidsen for at skabe velfærdsstaten ved at lade de brede skuldre bære mest. Det var gennem velfærd vi skabte velstand i Danmark.

Ikke omvendt.

Nu er socialdemokraterne ved at miste fodfæste; det er selv sagt svært for partiet at forklare de sidste årtiers medløberi til skattelettelser, som i overvejende grad har tilgodeset den rigeste del af befolkningen.

Firs milliarder i lettelse til dem der i forvejen kan klare sig. Det lyder ikke af meget, når den samlede skattebetaling er på 1376 milliarder. Men det sætter uligheden i selvsving mod en eksponentiel vækst...

... og en ny elite fødes. "New money", som de engang sagde over there, opkomlinge der adler sig selv, og som gør sig uddødelige ved at anvende formuen langt udenfor demokratiets rammer. Landadelen opkøber jord, virksomhedsdynastier Cessna-jetfly og hvad der ellers kan være af skattefinansierede fornøjelser. Lommepengene kan altid anvendes til brød og skuespil... eller en syg hval.

Ondt i røven? Nej, kun hovedpine med tanke på hvor vi er på vej hen. Heldigvis er der mange stenrige danskere, der har bevaret anstændigheden. Men sådan bliver det ikke nødvendigvis ved med at være.

Med pinsen kom sommeren og friskfanget jomfruhummer på kajen

I mere end en time har en af øens kuttere drevet rund en sømil syd for havnen. Rundt om den er der små hvide prikker. Det er havmåger, der supplerer hvalspækket fra ”Timmy” med bifangst fra trawlets netpose.

Pinsemorgen på Anholt, 2026

Fiskeren har været ude for at fange jomfruhummere. De skal sejles hertil for at blive solgt til feriegæsterne. Det er en god

forretning uden de grådige mellemhandlere, og folk kommer da også alle steder fra med en lille spand til aftenens måltid.

Det smager uforskammet godt. Og lidt af dårlig samvittighed.

Nu kan "man" jo ikke se havbunden efter sådan et slæb med trawl. Som vi kender biotoper på land, er der en biotop under vand, der de facto bliver skadet ved det evindelige slæb på kryds og tværs. Afhængig af redskab og havbundens tilstand, bliver mellem 6 – 41% af liv- og livsgrundlaget ødelagt.

Hertil kommer bifangsten. Et trawl fanger alt det ind, som ikke er mindre end maskerne. Det er tilladt at tage en del af det med

hjem. Resten smides ud og det ulykkelige ved den handling er, at det meste som regel er kvalt i garnposen. Også sjældne arter. Det bliver så føde for mågerne i stedet for liv på havbunden.

Kirsten og jeg køber ikke jomfruhummere, der er fanget på den måde. Når vi en sjælden gang får det, må vi en tur i skriftestolen og bekende den syndige handling; da har vi i det mindste én af de mange guders tilgivelse, mens andre måske på forhånd forstår, hvor svært det er at få jomfruer, der er fanget på en bæredygtig måde?

Når viden slipper op

Hvor mon de er sejlet hen, de to i den lille gule båd? Jeg forestiller mig, at de stadig findes. Med fortiden som kulisse, kan de måske fortælle nutiden, hvad de fleste har glemt. De ville sikkert ikke have anfægtelser over at spise jomfruhummere, endskønt jeg tvivler på, at de nogen sinde har fået det.

En lille gul båd med påhængsmotor kan noget. Det er bare et spørgsmål om vilje (billede taget fra nettet)

De skulle lige have set og hørt historien om "Timmy". Dengang var det ikke så tit en hval strandede på vores kyster. Nu sker det jævnligt. De ville måske have ledt i de hellige skrifter om den

mulige årsag og konkluderet, at det var Guds straf, åbnet gabet på den, råbt ned til Jonas og bedt ham fluks at komme ud for at rette op på verden, der er gået af lave.

De ville aldrig have forestillet sig en rigmand forsøge at vække den til live med sine millioner, og hvem ved, måske senere tilbyde dyret en begravelse med jordpåkastelse i Guldkalvens hellige navn? Er man rig og anstændig går overskuddet til et nyt kirkeorgel eller en altertavle af Erik Heide. Ikke til pjat!

Første forsøg før pinse. Trosserne bindes sammen så de kan nå ud til SIF. Meningen er at trække hvalen fri og slæbe den til Grenaa, men viren kunne ikke holde.

Koste hvad det vil

Tyske dyrevenner er i oprør. En rig enke ringede til Anholts opsynsmand og bad ham lægge en krans. Stearinlys bliver tændt og her i havnen ligger adskillige tyske sejlbåde som sørgende tilrejsende.

Uanset hvad vi tror på er ”Timmy” død. Stod det til mig blev den liggende på stranden – med eller uden Jonas. Naturen finder sikkert på noget. Men det lugter, siger anholterne. De tænker på sommeren, der står for døren og henviser til, at den desværre har lagt sig på øens fineste badestrand.

Så nu skal den fjernes. Koste hvad det vil. Miljøstyrelsen er ankommet med SIF, og det store beredskab er sat i søen. En vire bliver sat om halen på dyret og forbundet med miljøskibet. Der trækkes, og trossen strammes som en harpestreng. Men det tunge dyr rokker sig ikke en tomme. Tre gange springer viren før de må opgive, og aktionen må udsættes til efter pinse.

I Grenaa Havn havde de ellers forberedt sig på ”Timmys” ankomst. Helt uden tanke for Jonas, kransenedlæggelse, stearinlys og de sørgende, er det meningen den skal obduceres og herefter puttes i Dakas suppegryde for at blive til biodiesel, foder og gødning.

Jeg så det sidste forsøg på at trække ”Timmy” ud. Skov- og Naturstyrelsens opsynsmand Morten Abildstrøm gjorde sit bedste for at holde de sørgende og nysgerrige på afstand, mens han tog imod adskillige telefonopkald. Hvalen havde sat ham på overarbejde. Sikke et postyr det havde givet.

”Skal hvalen i Pakhusbugten også fjernes”, spurgte jeg.

”Der ligger ingen hval”, sagde Morten. ”Jeg var derude så sent som i går. Det må være en død sæl, du har set”.

”Tror jeg ikke. Dens ryghvirvler er større end mine røvballer”.

Jeg viste ham billederne. Hvalen var gået helt i opløsning og delt sig i to. Det var i første omgang umuligt for mig at afgøre, hvilken art det var.

”En fisker fik forleden sit trawl smadret af en død hval. Måske er det den”, foreslog han.

Den døde bardehval i Pakhusbugten.

Jeg har senere været derude et par gange og tror nu, at det er en pukkelhval.

Systematisk ødelæggelse

Havet som fødekilde – fiskerne der bruger bundslæbende redskaber, der ødelægger havbunden – bifangst der smides ud – tabte garn der spøger som evindelige dødsfælder - et landbrug der tonser kvælstof i havet og en industri med grænseoverskridende tilladelser til udledning af kemikalier.

Det ligner en systematisk og bevidst ødelæggelse!

Jeg går af og til øen rundt langs kysten. Selv her på Anholt -

hvor havet synes så rent, at jeg hver dag har været ude i bølgerne til døgnets kolde afvaskning - er der tegn på en utilgivelig menneskelig uforstand.

Kirsten forevige dette badedyr syd for havnen. Vandet er rent og klart og det hænder, at han ser en frimærkestor fladfisk tæt på kysten, som håbet klamrer sig til.

Sidste år talte jeg mindst 300 sæler. Mindst! I år er der langt under det halve – også når sælerne på Totten regnes med. Morten Abildstrøm fortalte, at sildemågen er forsvundet. ”Hvor er fuglene blevet af”, sagde han og nævnte nogle arter i flæng.

Mine observationer siger, at der er flere stor-præstekraver og stor-regnsponer, men jeg har ellers den samme opfattelse som Abildstrøm. Sølvmågerne og svartbagene er der også færre af.

Jeg kan jo ikke bevise hvorfor, men den måde, vi behandler havet på, er selv sagt en medvirkende årsag. Mindst ti døde sæler, to døde hvaler og en fuglebestand i tilbagegang. Det er, hvad jeg har oplevet på mine strandture.

Alma skuer mod Djursland fra øens højeste punkt.

Og så var der sølvmågen, som jeg først troede lå død på stranden. Men da den pludselig rejste sig og fløj, var det med hovedet hængende, som om halsen var brækket. Det kan måske være fugleinfluenza, men hvordan kan den have kræfter til at

flyve, hvis ikke halsmusklerne kan holde hovedet oppe? Det dinglende som et pendul med næbbet lodret mod vandet.

I de mange år vi er kommet her på Anholt, har der altid ligget døde havdyr og fugle i strandkanten. Bortset fra de to hvaler, er det ikke værre en andre år. Men når der er så få sæler tilbage, er det en nærliggende tanke, at der er for få byttedyr.

Faunaen tilpasser sig i menneskets slipstrøm. På land klarer rotterne sig godt. I havet er det krebsdyr og gopler.

Ebeltoft

Byen

Ebeltoft er et attraktivt sted for både turister og fastboende. Det ses på huspriserne og i betragtning af, at byen ligger et pænt stykke fra Aarhus, kan vi alligevel mærke udviklingen få det til at skælve i området.

Det er en relativ lille by. Målt med indbyggertallet (7.437) er der forholdsvis mange udskækningssteder, spisesteder, specialbutikker, gallerier, glasværksteder og museer. I sammenligning med Nykøbing Mors, der har et indbyggertal

på 8866, er der en markant forskel, der sikkert skyldes de mange sommerboliger i Syddjurs Kommune.

På Mors er der en befolkningstilvækst på -214 i 2026. I Syddjurs er der en tilvækst på +25 i 2026.

I Skive kommune er tilvæksten -224 i 2026. Det samlede indbyggertal er stort set det samme som i Syddjurs. Men Skive by, der er næsten tre gange så stor som Ebeltoft med 20.092 indbyggere, har en markant anderledes bystruktur.

"Granly" er bygget med ryggen op ad Skansebakken. Her er der tre lejligheder. Den øverste er til salg for 3,5 millioner, men så er der også udsigt ud over Ebeltoft Vig.

I Skive og Nykøbing er indbyggertallet svagt faldende, mens det i Ebeltoft er svagt stigende med en forventning om flere børnefamilier.

Man kan finde tal og statistik for så meget. Og hvad skal man bruge det til, når man er tilfreds med at bo i Glyngøre?

De sjælløse huse

Som I ved, er byen meget smuk med huse der er nænsomt restaureret. Se bare ”Den Gamle Maltfabrik” der er blevet til et enestående kulturhus. Den centrale gamle bydel er flankeret af Skansebakken og kirkegården, og det hele er flettet sammen af de smalle brostensbelagte gader.

Et relativt nyt rækkehusbyggeri der omkranser en udgravet kanal, og for enden af den et spisested. Det er gennemtænkt og passer godt til havnefronten.

Mellem havnefronten og byen er der desværre en meget trafikeret vej, der leder ud til færehavnen (Ebeltoft /Odden), til sommerhusene og et feriecenter ”Øerne”. Man kan sige , at trafikken er afledte virkninger af områdets popularitet, og man

har sikkert ikke – af landskabelige hensyn - haft mulighed for at lave en omfartsvej.

En gammel kending, "Connie", er kommet på bedding for at blive gjort klar til sæsonen.

Men så har vi havnefronten. Hvorfra – hvortil? Det er selvfølgelig spørgsmålet. Men fra "Ebeltoft Skudehavn" til "Hotel Ebeltoft Strand" skulle jeg mene. Som jeg husker det har store dele af strækningen i adskillige år båret præg af planløshed. Det til trods for, at det ret beset er et område med stort rekreativt potentiale for byen.

Ebeltoft Skudehavn fik i sin tid opført en lang række sommerboliger, der passer fint ind i havnemiljøet.

Ane Cortzen er underrettet. Her har der vist ikke været en arkitekt til stede.

Herefter er der et område, der har været knyttet til fiskeri og industri – lidt rodet, måske? - men efterhånden er der skabt et miljø af butikker, spisesteder, en ophalerplads og havnekaj for gamle træskibe. Trods knopskydning har det udviklet sig på en positiv ”folkelig” måde – og er i stadig udvikling.

Så kommer vi til det store område der strækker sig helt hen til ”Glasmuseet” og ”Fregatten Jylland”, hvor man for nogle år siden startede med et beboelsesbyggeri der arkitektonisk er helt tilforladeligt, og som passer til byens stil med røde tegltage, sort træbeklædning, tagterrasser og aftræksskorstene.

Det nyeste er derimod et skrækkeligt eksempel på tankeløshed!

Det er her, mellem Fregatten Jylland, et ældre charmerende havnemiljø og den gamle by i baggrunden, man har valgt at bygge boliger så rædselsfulde som plastiktræer i et skovrejsningsområde.

Kan man forestille sig en mere u-inspirerende indgang til sin lejlighed?

Her har man valgt at skjule de stilfulde sorte skraldespande....

At tænke sig en bydel, helt ned til den anden lystbådehavn, tæt på Fregatten og Glasmuseet – mulighedernes land for den skønne by – er blevet plastret til med et spekulationsbyggeri så sjælløst, at det skriger til himlen.

Arkitektonisk er det betonelementer med stereotype glasfacader og fantasiløse altaner. Det er sikkert, at beboerne har fået en flot udsigt. Men indsigten til byggeriet fra land og vig er en bæ i øjet!

Hvis man absolut skal bygge boliger sådan et sted – og det skal man åbenbart i alle havnebyer – så må man i det mindste forlange, at det ikke ødelægger miljøet.

Vi er ganske vist kun sygeplejerske, tømrer og folkeskolelærer af uddannelse. Og måske lidt gammeldags? Men et hus skal efter vores ringe mening have sjæl. Fantasien skal kunne gi' det liv, og samspillet med omgivelserne skal tilpasses som en organtransplantation. Ellers vil området blive udstødt som en ghetto. Det her er ikke på månen eller et industri kvarter. Det her er hele byens havnefront.

Den smukke "Gamle Maltfabrik" set fra havnefronten.

Mon det holder?

Morten Messerschmidt og Lars Løkke Rasmussen kan ikke tåle synet af hinanden. Og hvor mærkeligt det end lyder, har det ført til et regeringsgrundlag, der for en gangs skyld, på papir, tager hensyn til vores naturgrundlag.

"Maltfabrikken" set fra byen. Hele bygningen - og en del mere - er i dag et arkitektonisk vidunderligt kulturhus

Og voila! Nu skal vi have rent drikkevand, rene fjorde og have omkring os. Og så skal det være slut med et landbrug, der ikke kan overholde dyrevelfærdslovens generelle bestemmelser.

I det mindste har vi ikke længere en landbrugsminister der åbent har erklæret sig som erhvervets "hjælperytter". I ganske mange år har al landbrugspolitik været styret fra Axelborg.

Jacob Jensen var til sidst så utroværdig, at det i sig selv var med til at skabe valgresultatet.

Lars Løkke, der var statsminister mens Eva Kjær Hansen og Esben Lunde Larsen var landbrugsministre, (alene det dejavu!!) får nu lejlighed til at vise, at han i dag vitterligt *har* fortrudt hvad Venstre og han selv stod for dengang.

Landmændene hyler som forkælede PDO-unger og forlanger kompensation for det de mener er hævdvunden adfærd. Men end ikke grundloven giver nogen ret til at ødelægge drikkevand, vandløb, fjorde og biodiversiteten. Deres situation er ganske vist afledte virkninger af politiske beslutninger – anført af Venstre (men Socialdemokratiet har også sin del af æren) - der har ført til kapitaliserede jordpriser, fremtidsløse

stalde og til mennesker, der ikke har evnen til at omstille sig til en bæredygtig produktion.

Det er Grundlovsdag og flagene er sat op fra morgenstunden.

Til gengæld får uligheden lov til at stige. I bortforklaringen herom gemmer sig den finte, at en mindretalsregering kan finde sit flertal til begge sider; nogen skal jo betale for skattelettelser og de planlagte udgifter.

Og nej! Skribent og madam er ikke tilhænger af momsfritagelse på mad. I dette tilfælde kan man være sikker på, at økonomerne har ret i, at det bliver både dyrt og bureaukratisk. Og det er heller ikke lighedsskabende, som nogle politikere vil have os til at tro; faren for, at butikkerne og inflationen æder fortjenesten er stor.

Forresten glemmer vi, at en gennemsnitsfamilie bruger langt mindre på mad i dag, end da vi var børn. Men det er en anden sag, der bare skal fortælle, at mad altid har været dyrt for den fattigste del af befolkningen.

Havari

Granma og Jørgen har motorproblemer. Først var det den trecylindrede "Solé Mini 26" der hele tiden havde

startproblemer. Og når den endelig kom i gang hostede og røg den i flere minutter, før den gik nogenlunde normalt.

Tu-huu, sagde den når man første gang drejede nøglen. Det mindede om en kompression der vinder over et fladt batteri – som straks blev skiftet - men det nye kunne heller ikke få den til at køre.

En cylinder var klart under mistanke, og dysen blev sendt på værksted. Men den fejlede heller ikke noget!

Nå, så må det være en ventil der hænger, og med Kokholms kyndige vejledning, kastede skipper sig også ud i den opgave. Og da var det, at kølevand strømmede ud af den ene cylinder.

”Mini 26” var blevet til en vandpumpe og et forlænget ophold i Ebeltøft!

Jørgen har prøvet det før. Han kan sikkert ikke tåle at sejle? Igen i år har han fået hjerteflimmer, og må fluks hjem og ”i stødet” på Viborg Hjerterklinik fredag d. 26 juni. Der røg den verdensomsejling!

”Havnen og havets dag”

D. 6. juni var Ebeltoft vært for ”Havnen og Havets dag”. Børn og barnlige sjæle sejlede på vigen, smagte på mus-

linger, roede kajak, robåde, SUP-board og i joller.

Man kan sige det er Ebeltofts svar på ”Skaldyrfestivalen” i Nykøbing, men med et klart udgangspunkt i det byerne individuelt står for. Hvor muslinge- og østersfiskerne sætter dagsordenen i Nykøbing, sætter Ebeltoft den marine dagsorden efter fritidsaktiviteter og havet som en truet natur.

I år har man valgt at sætte fokus på grus- og sandindvinding. Ca. en tredjedel af de råstoffer vi anvender til byggeri suges op af den sårbare havbund, og det er blevet til tusindvis af store dybe huller, hvor der før var fiskebanker.

Vi kan ikke se det. Det er som med bundsløbende fiskeredskaber usynlige skader, der kun kan opleves af dykkere. Disse huller har i første omgang den egenskab, at de er ”fælder” for organisk materiale. Det ligger herefter og rådner

og bruger ilt og skaber iltfrie svovl-brinte-huller, hvor INTET liv kan overleve.

HUL I HAVBUNDEN

Hvad betyder det for livet i havet, når vi suger sand til store byggeprojekter?

6. JUNI: UDSILLING OG DEBAT
Den røde hal på Ebeltoft havn

Kl. 10-15:
Sandbankerne ud for Djursland er blandt de sidste gode levesteder for kystnære fiskebestande. De er under pres fra indvinding af råstoffer.

Debat kl. 13.30-15.00:
Hør hvad politikere og eksperter mener om balancen mellem byggeri og natur – og om alternative byggeformer.

★ 6. juni kl. 16:
OFFICIEL ÅBNING AF UDSILLINGEN
SKJULTE DYBDER

Maltfabrikken i Ebeltoft
Fra sandsugning i havet til bæredygtigt byggeri
v/Ph.d. Emma Rishøj Holm og Simon Strøyer, Tideland Studio.
Udstillingen kan ses frem til 31. juli.

*Udstilling og debat v/ Komitéen Bæredygtig Kystkultur,
Havsamarbejdet Østjylland, Havhaven Ebeltoft Vig,
Emma Rishøj Holm/Arkitektskolen m.fl.*

Foto: Morten Rind

Et panel af eksperter og fire politikere drøftede den problemstilling der er mellem et voksende forbrug af råstoffer, og de relativt begrænsede mængder der er til rådighed. Fortsætter vi som nu, er de danske ressourcer opbrugt om tyve år!

Havet tåler ikke mere. F.eks. er disse grusbanker levested for tobis, som er meget grundlæggende for fødenettet i havet.

Arkitekt Emma Rishøj Holm fortalte i klart sprog om bæredygtigt byggeri og genanvendelse af byggematerialer og lagde op til et markant anderledes ressourceforbrug. ”Og så bor vi i for store huse”, sagde hun ”Det er ikke bæredygtigt. Måske kunne man forestille sig en regulering ved at hæve ejendomsskatten på beboelse over 35 m² / person?”

Charlotte Green (C) og Rune Bønnelykke (DF) var tydeligt uvidende og uforberedte. Bønnelykke slog ind på markedskræfternes betydning for vores velfærd, og at det fint kunne gå hånd i hånd med bæredygtighed. Hullerne i

havbunden kunne herefter passende fyldes op med klapmateriale fra havnene; slut, prut og klaphat med den løsning!

Illustrationen skal vise hvordan sand og grus suges op af havbunden og efterlader dybe livløse huller.

Green vædede et kludetæppe af løsninger, som hverken hun selv og publikum forstod ret meget af. Emnet kedede hende i øvrigt så meget, at hun på et tidspunkt sad og gabte; hun har også sit at se til, som både byrådsmedlem i Favrskov Kommune og folketingspolitiker. Da kan man jo ikke forlange, at hun også skal have overskud til at tænke bæredygtighed.

Torsten Gejl er en u-traditionel politiker der ikke bare nøjes med en teoretisk forklaring, men ved selvsyn konstaterer hvor slemt det står til på havbunden.

Torsten Gejl (Å) og Kim Lykke Jensen (SF) var de eneste der turde træde i karakter. "Det er det vi er valgt for", pointerede Gejl, der ikke var bleg for at tvinge byggeriet i en anden retning. "Og jeg tør også godt sige byggestop", sagde han." Det er ikke et pludseligt opstået problem, men velkendt, at vi har et overforbrug af råstoffer".

”Hvis det stod til mig,” sagde Lykke Jensen, der er Teknik- og Miljøudvalgsformand i Syddjurs Kommune, ”fik vi her i kommunen et øjeblikkeligt stop for sommerhusbyggeri. Han troede ikke, at tiden endnu var moden til et byggestop, men lagde op til at tvinge branchen til at bygge bæredygtigt. ”Men det kræver, at lovgiverne giver mulighed for det. Byggreglementet er slet ikke gearret til bæredygtigt byggeri.”

Alma i sin elskede hule under vores seng.

Kulturelle forskelle

Kunne man forestille sig et sådan panel med eksperter og politikere i Glyngøre eller Nykøbing drøfte muslingefiskeriets påvirkning af livet i Limfjorden?

Selv et lille land kan have store kulturelle forskelle. Vi kunne lære meget af hinanden. Nok lader vi os imponere af det progressive initiativ på "Havnen og Havets Dag", men vil på den anden side ikke bryde os om en højsommer, hvor byen er kvalt af turister.

Det er også muligt, at der her er flere spændende veluddannede mennesker der godt ved, at viden ikke er noget synspunkt. Men da "Granma" fik motorproblemer, var det "mest spændende menneske" en morsingbo!

"Her i Ebeltoft kan du risikere at blive taget i røven", var der en der sagde, "Så hvis ikke du har penge som skidt..."

Det har vi ikke. Men vi har jordomsejler Hans Peter Kokholm. Han gør det selvfølgelig ikke gratis. Vi ved det bliver dyrt, men ham kan vi i det mindste stole på.

Turens sidste refleksioner

Man er i sagens natur ambivalent over for opportunisten. Vores statsminister f.eks. befinder sig godt ved bordenden, og som en kamæleon er hun en mester i at tilpasse kuløren for at få pladsen.

Hendes kollega, tidligere amtsborgmester Bent Hansen, havde det på samme måde; nok var han socialdemokrat, men det forhindrede ham ikke i at føre venstrepolitik.

Udsigt fra "Skansebakken"

Denne gang var det opportunt at fortsætte på posten. Valgresultatet taget i betragtning, synes det tilmed at være den eneste mulighed. Men grundlaget er tyndt, og jeg tvivler på, at

regeringen formår at styre deres landbrugs- og fiskeripolitik i mål, før Venstre atter får magten.

Det ulighedsskabende element med skattelettelser til de bedst stillede, vil i en vis udstrækning fortsætte. Det menneskesyn må vi, der er i mindretal, leve med. Men Regeringens underliggende pro-zionistiske holdning er for os i "Granma" ved at blive en pinlig sag for et land, der tror på basale menneskerettigheder.

En dejlig lørdag hvor vi fik familien på besøg. Vores ufrivillige ophold i Ebeltoft kaldte på medynk, så lidt kortspil og en bytur lavede op i "Granma".

Hvor mange skal slås ihjel, lemlæstes, sultes, frataget mulighed for lægehjælp og skolegang? Hvor mange børn skal gå

forældreløse rundt mellem ruiner og traumatiserede voksne og bo under åben himmel? Hvor mange skal fordrives fra deres olivenlunde på Vestbredden og se deres hjem jævnet med jorden af bosættere.... før vores regering træder i karakter?

Her er vi på besøg hos unge mennesker på andelsgården "Soldug", hvor vi så deres økologiske produktion af grøntsager.

Min kære tænksomme onkel siger: *"Det kan godt være, at vi brokker os over vores politikere, men når man så spørger: Er der et land, vi vil bytte med, så bliver der stille."*

Det er tit sådan, at et modspørgsmål til eftertanke kan lukke munden på en berettiget kritik. Det vidste f.eks. Anders Fogh. Vi, der var imod hans krigsforbrydelse i Irak, blev udstille som mennesker der havde fine fornemmelser for Saddam Hussain.

Det er *netop* fordi man er glad for sit land, at det demokratiske sindelag får én til at kæmpe for retfærdighed og basale menneskerettigheder.

"Soldug" dyrker i princippet alle former for grøntsager. Men de er først startet for et par år siden, og det er først nu de ved hvad deres jord kan bære.

Ikke for at underkende dyrevelfærd, men det er næste patetisk, at vi taler mere om kuperede grisehaler end om palæstinenserens levevilkår. Her i "Granma" får vi ondt i hjertet af udsagn fra en statsminister, der på mange måder ikke afviger fra det yderste højre.

Mener hun virkelig, det hun sagde på Folkemødet, at hendes forbillede er Golda Meir? Meir der i 1969 påstod, at det

oprindelige folk var en løgn, ..”at der ikke var noget der hed palæstinensere...de fandtes ikke.” Meir der allerede i 1948 var en højtstående zionist i Palæstina og som kæmpede for en jødisk stat i andre menneskers land, og vidne til *al Nakba* hvor israelerne fordrev 750.000 palæstinensere. Meir der har sagt: *”Når freden kommer vil vi måske med tiden være i stand til at tilgive araberne for at dræbe vores sønner, men det vil blive sværere for os at tilgive dem, at de tvang os til at dræbe deres sønner. Freden kommer den dag araberne elsker deres børn mere end de hader os.”*

”Soldug” har specialiseret sig i hvide asparges. Det er en arbejdskrævende grøntsag. Hver anden dag skal de alle disse rækker afdækkes og ”stikkes” manuelt. Til gengæld er det en efterspurgt vare.

Det er ufatteligt, at nogen ikke forstår det kollektive traume der fulgte efter *al Nakba* – og som i virkeligheden endnu pågår - hvor millioner af mennesker ikke har haft basale rettigheder hverken *til-* eller *i* deres eget land. I bedste fald har de været tålt. Nu er de udsat for et decideret folkedrab i Gaza og langt ind i Libanon.

Den historieløshed holocaust må have udløst hos mange, vender nu det blinde øje til den næste fejltagelse.

.....

Hvordan ville de to gamle i den lille gule båd have reageret?

De ville formentlig have undret sig over, at Jonas ikke var i hvalbugen og ikke mindst den kønsforvirring der opstod, da ”Timmy” blev til en ”Tina”.

Sidst vi så dem, sejlede de fredfyldt ud af havnen.

Det var mens vores Statsminister gik i folkeskolen og før nullerne, hvor de småracistiske vinde begyndte at bide i sejlene.

Gad vide hvad de ville have tænkt om verden i dag ?

Dybt inde bag deres tavse facader.

Da vi kom hjem....

Efter et par dage og en klipning....